

Дејан Алексић

ПЛАНЕТА СИМИЋ

Нема изгубљенијег створења у васиони од песника, који је то још само у својој уобразиљи. Оно доба кад се у већину ствари сумња, а готово све у шта се верује изгледа претећи. Немоћан да се сабере у сопственом вишегласју, тај симпатични сметењак обија прагове свог унутрашњег света тражећи простор с одговарајућом акустиком. Застрашујућ је то свет, истовремено и узбудљив до несвестице, *terra incognita* у чијој дивљини тек ваља открити шта крепи, а шта убија. Треба пред новим хоризонтом одредити исток и запад, поставити сазвежђа у праве деклинације, отворити уставе времена.

На мом путу стваралачког развоја није било водича. Било је то кретање по силама интуиције, рођење на дах. Беспштедно читање поезије домаћих и страних аутора личило је на слагање огромног мозаика без унапред припремљеног модела, далеко од идеје каква би сцена требало да се укаже. Али неки од фрагмената тог предосећаног упризорења били су референтни и напосто одређивали смерове ширења слике. Попа, Раичковић, Ристовић, Лалић, Бродски, Станеску, Пас, Херберт... Гласови који су испуњавали простор моје песничке имагинације и развили трајно осећање нарочитог лирског сродства. Песник је трагалац, али у свету где путеви имају протејску нарав и лако заварају самоуверене и горде. То сам већ на почетку разумео и зато ми је било важно да сам одређујем оријентире. А онда сам наишао на поезију Чарлса Симића. При сваком сусрету с нечим великим и важним, усхиту обично претходе неверица и збуњеност. Симићеве *Изабране њесме* у „Нолитовом” издању из 1983. године биле су за мене својеврсно откриће. У мајсторским препевима Раше Ливаде, Ивана В. Лалића, Давида Албахарија, Милорада Павића и Раше Попова, његове песничке галаксије завртеле су мој млади ум. Та несвестица ме је научила новом сналажењу у простору лирског говора. Уобличавање однекуд слућене истине да је писање и читање поезије, пре свега, одбрана индивидуалности, засигурно је највећа добит од сусрета с његовим стиховима. Дакле, не бекство ван многих значења друштвене заједнице већ најнепосреднији однос с њом кроз властиту аутентичност. Свет Симићеве поезије осветљен је малим повестима појединца, често затеченог у лавиринту светске буке и стихије. Трагична искуства колектива невреме је које се надвија над мислећом главом, а културна историја често нађе свој одјек у тривијалној сцени пред неким провинцијским дућаном. У том свету поезија је сила која човека загледаога у сопствене ципеле претвара у дубоког мислиоца, а галерија бошовских створења намах се претвара у приказ из наше улице. Поетички и идејно, Симићева песничка мисао отварала је нову врсту вида ка хоризонту у који сам зуррио. У доба пре интернета, када су знања и информације долазили углавном из књига, часописа и новина, ту и тамо из разговора са знацима, формирање свести о било чему није се догађало без дубљег мисаоног процеса. Тако је и моје поимање о постојању Београђанина, великог америчког песника чији стихови мењају редовну перцепцију лирике, формирано онако како се формира мит:

лагано пристајање на нову смислотворност. Отуда и огромно узбуђење пред изненада отвореном могућношћу да са великим песником ступим у директан контакт.

Краљевачки сликар, изврсни акварелиста Ђорђе Симић, иначе песников брат од стрица, срео ме је једног дана на улици и пренео Чарлсову молбу да му пошаљем своју најновију песничку књигу. Преко штампе је пажљиво пратио књижевне прилике у Србији и претпостављам да је негде наишао на неку вест о мени. Тако је почела наша дугогодишња преписка. Теме тих електронских писама углавном су се тичале поезије и актуелности из књижевног живота, али је он на оригиналан и духовит начин умео да прокоментарише и поједине текуће проблеме – од климатских промена до америчких друштвених и политичких прилика. Његови осврти и анализе увек су били производ луцидности и огромног животног и интелектуалног искуства. Хумор никада није изостајао, као кључни зачин у кухињи строге госпође Истине. Зачуђујућ је осећај имати пред собом такву стваралачку громаду, а истовремено једноставну особу, налик на доброћудног суседа који вас поздравља на путу до пијаце. Припадао је благословеној врсти људи који не доживљавају себе преозбиљно и не губе способност да се изненађују властитим поступцима. Када ми је, сасвим неочекивано, послао своје преводе неколико мојих песама на енглески, био сам усхићен и помало збуњен. На питање којим поводом се потрудио да ме тако лепо дарује, одговорио је: „Зато што бих волео да сам их ја написао.” Никада нисам добио важније књижевно признање.

За све време нашег *йознансџ*ва срели смо се уживо свега два пута – најпре у Струги, на великом песничком фестивалу где је награђен Златним венцем Струшких вечери поезије, а мало потом и у Београду. Током боравка на фестивалу у Струги дао је велики број интервјуа, разговарао с десетинама песника и преводилаца. Било је доста јавних читања. Једне вечери, помало уморан, наговорио ме је да се мало склонимо од света. Убрзо смо пили вино у кафани окренутој према Охридском језеру. Причао ми је о Попи и разговорима које је с њим водио управо у Струги. Попу је држао за једног од пресудно утицајних аутора у сопственом песничком развоју. Замолио сам га да ми објасни откуда онај ефектан формални искорак у књизи песама *Свеј се не завршава* (*The World Doesn't End*), за коју је добио Пулицерову награду. Објашњење је било духовито и апсолутно лудо. А онда је упитао: „Знаш ли која ми је највећа корист од поезије?” Побројао сам неке од великих награда којима је овенчан. „Пулицер?” „Не”, рекао је. „Едгар Алан По, Грифинова награда, *Poeta Laureatus* Конгресне библиотеке у Вашингтону?” „Не, не, ништа од тога”, мрштио се Чарли. Потом је почео да црта на полеђини папира с говором изреченим претходне вечери на додели награде. „Видиш”, почео је, „ово је, отприлике, мапа Менхетна, лево је Хадсон, десно Ист Ривер, овде је Бруклински мост... На овом месту су стајале Куле близнакиње, а ово је Централ парк. Е, овде, код 42. авеније, баш на овом месту, имао сам резервисан паркинг кад год бих долазио у Њујорк. То су ми обезбедили углед песника и професора и ниједна књижевна награда не може да се пореди с том привилегијом.” Сачувао сам то картографско ремек-дело. Потписао га је на веома дирљив начин. Ђирилицом. Душан Симић. Испод је назначио адресу своје београдске основне школе у Дечанској улици. Мало смо ћутали. А онда је он наручио још вина, „тамног као Стикс”.

Не тако давно, на извесном окупљању, разговарао сам с младим чешким песником, који је на помен Симића направио упитан израз лица и признао да му је име непознато. Писати поезију а да не знаш за Чарлса Симића исто је као да одеш на путовање по Израелу а да ниси чуо за Јерусалим. Помислио сам да му баш тако и кажем, али сам остао пристојан. Додуше, убрзо сам се окренуо другим саговорницима. Можда сам био престрог, можда све у вези са Симићем доживљавам сувише лично. Не удем другачије. Гравитација његове поезије даје осећај тежине песничким истинама о којима сам пре њега знао мало или ништа. Посебна планета. Читајући га, човек на тренутак провири кроз тајне кључаонице иза којих се назре смисао. Не схвата до краја зашто, али наврх језика му је да каже: „Добро сам.”

На последњој фотографији коју ми је послао лежи у болничком кревету. Додао је управо те речи: „Добро сам.”